

Ministerstwo Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej

Pełnomocnik Rządu
Do Spraw Osób Niepełnosprawnych
Sekretarz Stanu

Maja Nowak

BON-XI.055.1.2026

Warszawa, /elektroniczny znacznik czasu/

Zawiadomienie o sposobie załatwienia petycji wielokrotnej

Na podstawie art. 13 ust. 1 ustawy z dnia 11 lipca 2014 r. o petycjach (Dz. U. z 2018 r. poz. 870), po rozpatrzeniu petycji wielokrotnej dotyczącej wstrzymania prac nad projektem UD348 w zakresie zmian funkcjonowania WTZ, niniejszym zawiadamiam o sposobie jej rozpatrzenia.

W Ministerstwie Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej przygotowywane są rozwiązania wzmacniające jakość i skuteczność działań realizowanych przez warsztaty terapii zajęciowej przez wprowadzenie w życie rozwiązań ze „Standardów funkcjonowania WTZ”¹. Projektowane rozwiązania wpisują się w założenia działania IV 1.4. Strategii na rzecz Osób z Niepełnosprawnościami 2021-2030² pn. „Poprawa funkcjonowania warsztatów terapii zajęciowej”. W ramach przedmiotowego działania zaplanowano podniesienie jakości i efektywności wsparcia zapewnianego przez warsztaty terapii zajęciowej przez opracowanie i wdrożenie standardów ich funkcjonowania.

Ze względu na różnorodne stanowiska i oczekiwania dotyczące zmian w funkcjonowaniu warsztatów terapii zajęciowej podejmowany jest szeroki dialog z przedstawicielami środowiska ww. placówek pobytu dziennego. Zebrany materiał z konsultacji, jak i rozmów z przedstawicielami WTZ jest wykorzystywany w pracach nad zmianami aktów prawnych regulujących funkcjonowanie warsztatów terapii zajęciowej.

W „Wykazie prac legislacyjnych i programowych Rady Ministrów” znajdują się założenia dotyczące projektu ustawy o zmianie ustawy o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych (numer projektu: [UD348](#)) w zakresie wprowadzenia standardów dla WTZ.

W styczniu bieżącego roku poprosiłam przedstawicieli warsztatów terapii zajęciowej o zgłoszenie uwag do ww. projektu ustawy. Niemal wszystkie uwagi odnosiły się w głównej mierze do zapisu zakładającego ograniczenie okresu pobytu uczestników w WTZ do czasu przeprowadzenia maksymalnie 3 ocen kompleksowych (czyli maksymalnie do 9 lat – projekt zakłada także zmianę częstotliwości dokonywania ocen indywidualnego programu

¹ Standardy funkcjonowania WTZ, oprac.: A. Rąbel, I. Mikee, A. Gieraj i in., Warszawa, październik 2023.

² Załącznik do uchwały nr 27 Rady Ministrów z dnia 16 lutego 2021 r. w sprawie przyjęcia dokumentu Strategia na rzecz Osób z Niepełnosprawnościami 2021-2030 (M.P. poz. 218).

rehabilitacji. Zgodnie z planowanymi założeniami ocena dokonywana byłaby minimum jeden raz w roku, a kompleksowa nie rzadziej niż co 3 lata).

Należy wskazać, że warsztat terapii zajęciowej jest wyodrębnioną organizacyjnie i finansowo placówką stwarzającą osobom niepełnosprawnym niezdolnym do podjęcia pracy możliwość rehabilitacji społecznej i zawodowej w zakresie pozyskania lub przywracania umiejętności niezbędnych do podjęcia zatrudnienia. Realizacja wskazanego celu zmierza do usamodzielnienia uczestników placówki poprzez wyposażenie ich w umiejętności wykonywania czynności życia codziennego i zaradności osobistej, a także rozwijania psychofizycznych sprawności oraz podstawowych i specjalistycznych umiejętności zawodowych, umożliwiających uczestnictwo w szkoleniu zawodowym albo podjęcie pracy.

Problem niskiej rotacji uczestników warsztatów terapii zajęciowej od lat podnoszony jest zarówno w raportach Najwyższej Izby Kontroli, jak i w badaniach i analizach prowadzonych przez Państwowy Fundusz Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych (PFRON)³ czy opracowaniach eksperckich z zakresu polityki społecznej.

W ocenie Najwyższej Izby Kontroli „działania WTZ w zakresie przygotowania oraz realizacji rehabilitacji społecznej i zawodowej osób z niepełnosprawnościami nie były w pełni skuteczne, w szczególności w zakresie pozyskania lub przywracania osobom niepełnosprawnym niezdolnym do podjęcia pracy umiejętności niezbędnych do podjęcia zatrudnienia”⁴. W rezultacie niewielka ich liczba opuszcza warsztaty w związku z podjęciem zatrudnienia. Przyczyny tego stanu rzeczy NIK upatruje m.in. w uwarunkowaniach lokalnych w jakich funkcjonuje wiele warsztatów, a zwłaszcza w braku zakładów aktywności zawodowej (ZAZ), zakładów pracy chronionej (ZPCh), czy środowiskowych domów samopomocy (ŚDS) na obszarze, na którym WTZ prowadzą swoją działalność.

NIK zwraca uwagę także na brak mechanizmu zapewniającego rotację uczestników WTZ, w tym na brak regulacji określających m.in. maksymalny okres uczestnictwa w WTZ. Zdaniem Izby „obowiązujące przepisy prawa nie dają bezpośredniej kompetencji samorządowi powiatowemu, jednostce prowadzącej warsztat czy WTZ do pozbawiania osoby z niepełnosprawnościami prawa do uczestnictwa w warsztacie. [...] Jednocześnie wskazane podmioty nie mają możliwości określenia maksymalnego czasu uczestnictwa w WTZ. Osoba z niepełnosprawnościami ze wskazaniem do terapii zajęciowej w orzeczeniu o stopniu niepełnosprawności ma prawo ponownie ubiegać się o przyjęcie do WTZ, bez względu na przyczynę zaprzestania rehabilitacji. Powyższe w istotny sposób przyczynia się do braku regularnej rotacji w składzie osobowym uczestników WTZ”⁵.

Propozycja określenia maksymalnego czasu pobytu w WTZ zgłaszana była także w trakcie prekonsultacji wybranych rozwiązań ze „Standardów funkcjonowania WTZ”⁶, które

³ Według danych Państwowego Funduszu Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych ponad połowa uczestników WTZ przebywała w placówce powyżej 8 lat, poniżej 5 lat – ok. 30%, a od 5 do 8 lat – 15,9% (dane według stanu na 31 grudnia 2025 r.).

⁴ Najwyższa Izba Kontroli, Warsztaty terapii zajęciowej dla osób z niepełnosprawnościami. Informacja o wynikach kontroli, Warszawa, kwiecień 2025, s. 13.

⁵ Tamże, s. 19-20. Podobny wniosek formułowany był również w poprzednich raportach NIK, m.in. w Informacji o wynikach kontroli organizacji i finansowania warsztatów terapii zajęciowej przy udziale środków Państwowego Funduszu Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych w województwie małopolskim, Kraków, kwiecień 2011, s. 11.

⁶ Standardy funkcjonowania WTZ, oprac.: A. Rąbel, I. Mikee, A. Gieraj i in., Warszawa, październik 2023. Standardy zostały wypracowane w ramach projektu „Aktywni niepełnosprawni – narzędzia wsparcia samodzielności osób niepełnosprawnych”. Projekt realizowany był przez Biuro Pełnomocnika Rządu do Spraw Osób

przeprowadzono w kwietniu i maju 2025 r. Niektórzy zgłaszający uwagi i propozycje innych zmian w zakresie funkcjonowania WTZ wskazywali na konieczność przeciwdziałania sytuacji wieloletniego przebywania w warsztacie osób, które nie rokują podjęcia zatrudnienia i na problem blokowania miejsca osobom oczekującym na przyjęcie do warsztatu, którym terapia dałaby szansę wejścia na (chroniony) rynek pracy.

Jednak w związku z głosami środowiska WTZ negatywnie oceniającymi propozycję ograniczania okresu pobytu uczestników w WTZ do czasu przeprowadzenia maksymalnie 3 ocen kompleksowych, podjęłam decyzję o rezygnacji z tego rozwiązania.

Projekt ustawy zakłada także zwiększenie aktywności zawodowej uczestników WTZ poprzez umożliwienie im podjęcia zatrudnienia lub stażu bez konieczności rezygnacji z uczestnictwa w warsztacie. Rozwiązanie to ma ułatwić uczestnikom WTZ, którzy chcą podjąć zatrudnienie płynne wejście na rynek pracy. W przypadku niepowodzenia w pracy uczestnik będzie mógł wrócić do warsztatu, do czasu upływu 4 miesięcy od momentu opuszczenia warsztatu w celu podjęcia zatrudnienia. Na czas jego nieobecności warsztat mógłby przyjąć kolejną osobę z listy osób niepełnosprawnych, których zgłoszenie do uczestnictwa w warsztacie zostało zatwierdzone i które nie rozpoczęły terapii w warsztacie. Dofinansowanie dla placówki pozostałoby wówczas utrzymane na niezmienionym poziomie. Obniżenie wysokości dofinansowania przypadającego na tego uczestnika i proporcjonalnie do czasu zachowania wolnego miejsca nastąpiłoby dopiero w sytuacji pozostawienia wolnego miejsca w związku z podjęciem przez uczestnika warsztatu zatrudnienia w okresie, o którym mowa powyżej. Mechanizm ten ma na celu wyeliminowanie ryzyka wystąpienia podwójnego finansowania, polegającego na jednoczesnym finansowaniu uczestnictwa osoby z niepełnosprawnością w WTZ oraz jej aktywizacji zawodowej, w szczególności w formie dopłat do wynagrodzeń lub staży finansowanych ze środków publicznych.

Proponowane wyżej rozwiązanie, jak i pozostałe ujęte w projekcie ustawy o zmianie ustawy o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych (UD348), są przedmiotem konsultacji prowadzonych m.in. ze środowiskiem WTZ i osób z niepełnosprawnościami. W dniu 3 marca br. odbyło się spotkanie z przedstawicielami WTZ z całej Polski i z członkami Krajowej Rady Konsultacyjnej do Spraw Osób Niepełnosprawnych w ramach doraźnego Zespołu problemowego dotyczącego warsztatów terapii zajęciowej, który został powołany uchwałą nr 4/2026 Krajowej Rady Konsultacyjnej do Spraw Osób Niepełnosprawnych z dnia 10 lutego 2026 r. Na spotkaniu omawiano m.in. propozycje zmian ujęte w ww. projekcie ustawy o zmianie ustawy o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych (UD348). Przedstawiciele środowiska WTZ poproszono o wypracowanie wspólnego stanowiska w odniesieniu do koncepcji zmian ujętych w ww. projekcie ustawy, w przypadku których pojawiły się rozbieżne opinie w środowisku, co do ich kształtu.

Niepełnosprawnych w Ministerstwie Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej, w partnerstwie z Państwowym Funduszem Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych, Polskim Stowarzyszeniem na rzecz Osób z Niepełnosprawnością Intelktualną oraz Fundacją im. Królowej Polski św. Jadwigi. Projekt realizowany był w ramach Działania 2.6 Wysoka jakość polityki na rzecz włączenia społecznego i zawodowego osób niepełnosprawnych. Oś Priorytetowa II: Efektywne polityki publiczne dla rynku pracy, gospodarki i edukacji Programu Operacyjnego Wiedza Edukacja Rozwój 2014-2020.

W najbliższym czasie planowane są kolejne spotkania z przedstawicielami WTZ i członkami Krajowej Rady Konsultacyjnej do Spraw Osób Niepełnosprawnych w ramach ww. Zespołu problemowego. Tempo prac nad ww. projektem ustawy uzależnione jest m.in. od wypracowania rozwiązań odpowiadających na oczekiwania środowiska osób z niepełnosprawnościami, ich opiekunów jak i kadry zatrudnionej w WTZ.

Zapewniam, że zdaję sobie sprawę z wagi zachowania odpowiednich standardów wsparcia oferowanego w warsztatach terapii zajęciowej. Zmiany przepisów w tym zakresie wdrażane będą w sposób odpowiedzialny i gwarantujący ich efektywną realizację. Równolegle rozwijane jest zatrudnienie wspomagane i inne formy pomocy kierowanej do osób z niepełnosprawnościami (m.in. asystencja osobista osób z niepełnosprawnościami, centra opiekuńczo-mieszkalne), tak aby po zakończeniu uczestnictwa w WTZ mogły one podjąć pracę lub – w razie i na miarę potrzeby – skorzystać z innych form oferowanego im wsparcia.

Pouczenie

Zgodnie z art. 13 ust. 2 ustawy z dnia 11 lipca 2014 r. o petycjach sposób załatwienia petycji nie może być przedmiotem skargi.

Z wyrazami szacunku

Maja Nowak

Pełnomocnik Rządu do Spraw Osób Niepełnosprawnych

Sekretarz Stanu

/-kwalifikowany podpis elektroniczny-/